

Verklarende fiche
voor het
duurzaam aankopen
van

kleding en textiel

Datum: december 2010

Versie: <gevalideerd door de stakeholders>

Deze fiche werd besproken met de stakeholders op 10 mei 2010 en 2 december 2010

Marktonderzoek is geactualiseerd in november 2016

inhoud

A	<u>Inleiding tot de gids</u>	<u>3</u>
1	<u>Over deze productfiche</u>	<u>4</u>
2	<u>Voor wie is deze fiche?</u>	<u>5</u>
3	<u>Waarom duurzaam aankopen?</u>	<u>6</u>
4	<u>Stap voor stap</u>	<u>7</u>
B	<u>Duurzaamheidscontext</u>	<u>8</u>
1	<u>Scope Kleding en textiel</u>	<u>9</u>
2	<u>Duurzaamheidstoets</u>	<u>10</u>
3	<u>Trends in de markt</u>	<u>11</u>
C	<u>Criteriadocument</u>	<u>25</u>
1	<u>Nieuw in de wetgeving!</u>	<u>26</u>
2	<u>Voorwerp van de opdracht</u>	<u>28</u>
3	<u>Selectie- & Uitsluitingscriteria</u>	<u>29</u>
4	<u>Gunningscriteria</u>	<u>30</u>
5	<u>Technische specificaties</u>	<u>32</u>
6	<u>Bijzondere uitvoeringsvoorwaarden</u>	<u>33</u>
7	<u>Sociale aspecten in overheidsopdrachten</u>	<u>34</u>
	<u>Bijlage 1: Criteria</u>	<u>35</u>
	<u>Bijlage 2: Modelverklaring</u>	<u>38</u>

deel A

Inleiding tot de gids

<u>Inleiding tot de gids</u>	<u>3</u>
<u>1</u> Over deze productfiche	<u>4</u>
<u>2</u> Voor wie is deze fiche?	<u>5</u>
<u>3</u> Waarom duurzaam aankopen?	<u>6</u>
<u>4</u> Stap voor stap	<u>7</u>

1 OVER DEZE PRODUCTFICHE

De Federale overheid wil haar consumptie meer innovatief, sociaal, ethisch en ecologisch verantwoord maken via haar koopkracht. Op die manier wil zij bepaalde beleidsdoelstellingen realiseren en het goede voorbeeld geven. Deze fiches zijn gericht op het inspireren en informeren van publieke aankopers bij het professioneel verduurzamen van overheidsopdrachten

De productfiches vormen een instrument van het federale beleid voor duurzaam aankopen zoals uitgebreid werd beschreven in de [omzendbrief van 16 mei 2014 of de meest recente regelgeving](#).

De federale aanbestedende instanties dienen bij het lanceren van een overheidsopdracht rekening te houden met de impact op milieu-, sociale en economische aspecten. Die beoordeling moet ambitieus maar realistisch zijn en zoeken naar een evenwicht tussen de drie pijlers van duurzame ontwikkeling.

Elke productgroep heeft andere impacten en risico's op vlak van duurzaamheid. Deze productfiche legt het accent op de belangrijkste impact die u als aankoper kan realiseren binnen de specifieke productgroep en bieden u achtergrond over de criteria die impact kunnen creëren

Verder vinden aankopers in deze fiche alle relevante informatie met oog op het verduurzamen van hun bestek: nieuwe trends op de markt, praktische instrumenten en tools,

objectieve criteria voor het integreren van duurzaamheid in bestekken en indicaties over mogelijke bewijsvoering door de leveranciers.

Tot slot wil de federale overheid een krachtige inspiratiebron aanbieden aan alle overheden die duurzaamheid willen integreren in hun aankoopprojecten maar onvoldoende tijd en middelen hebben om dit onderzoek en analysewerk binnen hun eigen diensten te verrichten.

2 VOOR WIE IS DEZE FICHE?

Deze informatie is waardevol voor elke overheidsorganisatie die duurzaamheid stap voor stap wil integreren in haar diverse overheidsopdrachten en aankoopprocessen. De informatie in de fiche is dan ook toegankelijk voor alle professionals actief op vlak van duurzaam aankopen, ongeacht de maturiteit van de organisatie en de rol in het aankoopproces

Deze fiche is in eerste instantie gericht aan alle aankopers binnen de federale overheid, maar biedt tegelijk waarde aan elke institutionele aankoper onderhevig aan de Belgische wetgeving overheidsopdrachten. De doelgroep is ruim en gaat van regionale, provinciale, lokale overheden tot universiteiten, ziekenhuizen, scholengroepen en culturele- of andere gesubsidieerde organisaties.

Meer specifiek is deze fiche toegankelijk voor alle betrokken actoren bij het aankoopproces: beleidsmedewerkers, aankopers,

duurzaamheidsexperten, milieuableidenden, sociale regisseurs, juristen, etc.

Ook meer en meer commerciële aankopers hebben interesse in duurzaam aankopen. Via deze productfiches kunnen potentiële leveranciers inzichten verwerven in hoe de overheid binnen haar aankoopbeleid inzet op duurzaamheid. Het kan hen uiteraard ook inspireren voor het verduurzamen van hun eigen aankoopbeleid

3 WAAROM DUURZAAM AANKOPEN?

Overheidsaankopen zijn goed voor 14% van het Bruto Nationaal Product in Europa ¹. Met deze gigantische koopkracht dus om duurzame producten, diensten en gebouwen aan te kopen kan de markt doen verschuiven in de richting van innovatie en maatschappelijk verantwoorde productie en consumptie. Wist u dat uw aankoopdossier een hefboom is voor een duurzame transitie van de economie ?

Overheden hebben een belangrijke voorbeeldfunctie en zijn vaak de eerste grote aankopers van duurzame producten, diensten en gebouwen. Op die manier steunen zij de verdere ontwikkeling van deze markten.

Duurzaam aankopen helpt overheden ook bij het realiseren van hun strategische doelstellingen. Zo kunnen zij via aankoop bijdragen tot het reduceren van broeikasgassen en negatieve milieupacten, kansen bieden aan mensen die het moeilijk hebben op de arbeidsmarkt of samenwerking mogelijk maken met bedrijven die personen met beperkingen tewerkstellen. Tenslotte kunnen zij extra zuurstof geven aan kleine- en middelgrote bedrijven, of innovatieve producten en nieuwe (duurzame) business modellen stimuleren als eerste grote klant.

De perceptie dat duurzaam aankopen duurder is vaak niet terecht. Duurzaam aankopen is anders gaan denken over aankoopbehoeften en dit kan leiden tot minder aankopen of anders aankopen, vaak met positieve impact op de totale kost van het aankoopproject

Vanuit al deze invalshoeken (milieu, economie, sociaal en ethisch) wordt duurzaam aankopen ook wel maatschappelijk verantwoord of strategisch aankopen genoemd

Laagste totale kost of prijs?

De kost van de gewenste goederen, diensten en werken reikt meestal verder dan enkel de aankoopprijs. In de nieuwe wet van 17 juni 2016 wordt het ook mogelijk om levenscycluskosten mee te nemen in een procedure. Dit zijn de kosten gedurende de levenscyclus van een product, dienst of werk, zoals de aanschafprijs, de gebruikskosten en de kosten volgend uit het einde van de levenscyclus, zoals inzamelings- en recyclingkosten. Het wordt zelfs mogelijk om nog verder te gaan en de kosten die te wijten zijn aan externe milieueffecten mee te nemen. Dit kan indien ze gelinkt zijn aan het voorwerp van de opdracht én objectief meetbaar zijn.

¹ http://ec.europa.eu/growth/single-market/public-procurement_nl

4 STAP VOOR STAP

Als aankoper staat u voor de grote uitdaging om duurzaamheid mee te nemen in alle stappen van het aankoopproces. Het is een misvatting dat duurzaam aankopen begint en eindigt met het integreren van duurzaamheidscriteria in een bestek. Duurzaam aankopen is eigenlijk een proces en een andere manier van denken over aankopen. Alles begint met een goede voorbereiding! In het schema vindt u de 3 grote stappen voor u begint met specificeren!

- 1 voorbereiding
- 2 marktonderzoek
- 3 opmaak bestek

Duurzaam aankopen doe je niet alleen

Verschillende aankoopdiensten organiseren het aankoopproces op een verschillende wijze. De term 'aankoper' is een overkoepelende term die in de praktijk een samenwerking tussen juridische experts overheidsopdrachten, interne klanten, milieu – en sociale experts enz. Aan het begin van het aankoopproces is het van belang de juiste competenties te verzamelen om samen na te denken over volgende vragen: Wie zijn de klanten van deze opdracht en wat is hun behoefte? Vanuit welk strategisch kader vertrekken we? Welke interne stakeholders beschikken over de juiste expertise op vlak van duurzaamheid en duurzaam aankopen en hoe creëer je intern draagvlak om hen te betrekken?

Heb je externe expertise nodig om de juiste keuzes te maken en de impact van je aankoop in kaart te brengen?

Wat is de aankoopbehoefte nu écht?

Het is vaak taboe maar duurzaam aankopen start met de vraag: Wat hebben we nu echt nodig? Nodig je (interne) klanten uit en denk samen met hen na. Staan ze open om de

aankoopbehoefte eens 'out-of-the-box' te bekijken en misschien te herdefiniëren zodat het makkelijker wordt om duurzaam aan te kopen? Hebben we dit wel nodig? Of kunnen we misschien een alternatief product voorstellen dat én innovatiever én duurzamer is? Wie weet kunnen we het product wel huren inclusief een all-in-one dienstverlening?

Hoe veilig in gesprek gaan met een leverancier?

Het wordt jammer genoeg te weinig gedaan maar u kan mag in dialoog gaan met de markt tijdens de voorbereidingen van een aankoopdossier. Dit kan met individuele aanbieders of via een collectieve marktbevraging. Het is een goede praktijk om zoveel mogelijk marktspelers op de hoogte te brengen van uw intentie om de markt te bevragen, zodat zij kunnen deelnemen indien zij dat wensen. Een absolute must is het publiek toegankelijk maken van het resultaat van het marktonderzoek: zorg dat iedereen gelijke toegang heeft tot de informatie die u heeft verkregen tijdens de marktdialoog. Dit kan door bijv. het publiceren van een verslag dat publiek toegankelijk is, of dat bij het bestek wordt toegevoegd

Ken uw markt

Een duurzaam product specificeren zonder marktverkenning is niet zonder risico's. Het is belangrijk om de ontwikkelingen op de markt te kennen en zicht te krijgen op de oplossingen die reeds beschikbaar zijn bij meerdere leveranciers. Uw potentiële aanbieders kennen de duurzame innovaties in hun eigen sector. Benut deze expertise volop en ga met hen in gesprek.

Specificeren van oplossingen

Aankopers hechten traditioneel veel belang aan "technische specificaties. Deze bieden voor de organisatie de "zekerheid" dat het geleverde product voldoet aan gedetailleerde eisen. Om meer innovatieve en passende oplossingen aan te kopen is het aangewezen meer te denken in functie van een 'oplossing voor de functionele behoeftes'. Een voorbeeld van functioneel specificeren is het aankopen van licht in plaats van verlichtingsinstallaties.

deel B

Duurzaamheidscontext

	Duurzaamheidscontext	8
<u>1</u>	<u>Scope Kleding en textiel</u>	<u>9</u>
<u>2</u>	<u>Duurzaamheidstoets</u>	<u>10</u>
<u>3</u>	<u>Trends in de markt</u>	<u>11</u>

1 SCOPE KLEDING EN TEXTIEL

Onderstaande fiche heeft betrekking op uit textiel bestaande kleding en accessoires:

1. **Werkkledij** voor zover deze (gedeeltelijk) kan voldoen aan vereisten voor gewone kleding.
2. **Kleding en accessoires** (zoals zakdoeken, sjaals, tassen, boodschappentassen, rugzakken en riemen) die voor ten minste 90 gewichtsprocent bestaan uit textielvezel;
3. **Interieurtextiel**: textielproducten voor gebruik binnenshuis die voor ten minste 90 gewichtsprocent uit textielvezel bestaan. Wand- en vloerbedekking zijn uitgesloten;
4. **Vezels, garen en weefsels**: bestemd voor gebruik in uit textiel bestaande kleding en accessoires of interieurtextiel.

We omschrijven deze vier categorieën in het marktonderzoek onder de noemer ‘textiel en kledij’.

2 DUURZAAMHEIDSTOETS

Wat zijn de belangrijkste duurzaamheidsimpacten binnen de productgroep van kleding en textiel?

Een duurzame overheidsopdracht houdt rekening met verschillende beleidsdoelstellingen. Voor de federale overheid worden ze opgesomd in de omzendbrief van 16 mei 2014 of in de meest recente regelgeving. Deze beleidsdoelstellingen zijn heel ruim en kunnen u als aankoper inspireren bij het zoeken naar de specifieke doelstellingen die u wenst te bereiken met uw aankoopdossier.

Elk product, dienst of werk heeft eigen duurzaamheidsaspecten, dit zijn die aspecten waar je écht impact kan realiseren. Bijv. het is logisch dat u bij de aankoop van koffie impact hebt op eerlijke handel en biologische landbouw, maar geen impact hebt op vlak van sociale economie en kansengroepen. Om heel goed te kiezen uit alle mogelijke duurzaamheidscriteria is het als aankoper belangrijk te weten welke hefboomen tot duurzaamheid je kan activeren door je aankoop. Dit geeft focus en zorgt ervoor dat u niet afgeleid wordt om minder relevante duurzaamheidsaspecten te integreren in een bestek.

Naast relevante duurzaamheidsaspecten die gelinkt zijn aan een product, dienst of werk kan het ook zijn dat de aankoopdienst vanuit haar organisatie eigen accenten legt en die meeneemt in het aankoopproces. Bijv. als kostreductie een belangrijke doelstelling is van de aankoopdienst kan het zijn dat dit primeert doorheen het volledige aankoopproces. Duurzaam aankopen is net het evenwicht zoeken tussen het realiseren van de duurzame beleidsdoelstellingen en de prioriteiten en ambities binnen de aankoopdienst.

U vindt alle informatie over deze duurzaamheidstoets in het aankoopproces op <http://gidsvoorduurzameaankopen.be/nl/duurzame-aspecten-nl>

3 TRENDS IN DE MARKT

De markt van textiel en kledij in Europa en België

Kleinere volumes met hogere toegevoegde waarde

De Europese textielindustrie positioneert zich als een industrie die producten levert met een hoge techniciteit en toegevoegde waarde door de inzet van geavanceerde technologische innovaties en gespecialiseerde kennis. Meer specifiek ligt de focus op onderzoek en ontwikkeling naar nieuwe vezels en nieuwe productietechnieken, de ontwikkeling en productie van hoogtechnologische vezels en het ontwerpen van textielproducten die dan buiten de EU worden geconfectioneerd.

Deze sector is in Europa goed voor een omzet van 170 miljard EUR, 1,7 miljoen medewerkers en 175.000 bedrijven. De Belgische kleding- en confectie-industrie (met een omzet van 1,3 miljard euro) onderscheidt zich op deze heel competitieve markt door zich toe te spitsen op hoogkwalitatieve en technische stoffen, en kleding waarvan het grootste deel wordt geëxporteerd (70%). Een typisch Belgisch textielbedrijf is Vlaams, KMO en heeft minder dan 50 mensen in dienst.

België is een exportland wat textiel en kledij betreft, maar Europa is een grote importeur van textiel en kledij: voor elke euro textiel en kleding die wordt geëxporteerd, wordt er minstens 2 euro geïmporteerd. En deze trend is continu stijgend gezien de lagere lonen en de lagere productiekosten buiten de EU.

De productie van werkkledij (technische kledij) neemt ongeveer 20% van de Europese textielmarkt voor zijn rekening. De publieke sector (incl. de zorgsector) is een grote aankoper van textiel en kledij, met een significant aandeel aan werkkledij. Overheidsaankopen zouden ongeveer 50% van de totale markt voor werkkledij omvatten. De totale markt van werkkledij wordt geschat op 2 miljard €.

Natuurlijke en synthetische vezels

De textiel- en kledingindustrie is een heel diverse en heterogene industrie, met producten die vrijwel door iedereen worden aangekocht (huishouden en professioneel). De activiteiten van de sector gaan van het produceren van grondstoffen (natuurlijke en synthetische vezels) tot het produceren van een volledig gamma van half-afgewerkte tot afgewerkte producten. Er is een sterke link met de landbouwsector op vlak van natuurlijke grondstoffen en met de chemische sector voor wat betreft de synthetische grondstoffen en verven.

De textiel- en kledingindustrie maakt dus gebruik van natuurlijke vezels (katoen, wol, zijde, hennep, tencel, bamboe, etc.) en van synthetische vezels (polyester, nylon, etc.). Ongeveer 70% van de textielvezels die vandaag in de wereld worden geproduceerd zijn van fossiele oorsprong. Deze vezels zijn populair daar zij industrieel geproduceerd worden waardoor alle parameters (energie, afval, kwaliteit, etc.) volledig onder controle blijven. Natuurlijke vezels daarentegen hebben een grote ecologische impact door intensief landgebruik, watergebruik, gebruik van pesticiden en wisselvallige oogsten. Door het ecologisch negatieve imago van buiten de EU geproduceerde natuurlijke vezels stijgt de interesse voor natuurlijke vezels uit de EU zoals hennep, vlas, wol en Europees katoen, dit omwille van de grote voordelen op vlak van duurzaamheid en een stabiel klimaat.

De explosie van duurzaam katoen

Katoen is nog steeds één van de meest populaire vezels bij de aankoop van textiel en kledij. Een recente studie² uitgevoerd door de EU toont aan dat katoen de vezel is met de meest significante ecologische impact. De grootste impacten zijn gerelateerd aan het gebruik van meststoffen en pesticiden, watergebruik en landdegradatie door te intensieve cultivatie. Om de ecologische impact van katoen te reduceren kan u als aankoper kiezen voor biologisch katoen (of een %) waarbij het gebruik van industriële meststoffen en

² Beton.A, Dias.D, Farrant.L, Gibon.T, Le Guern.Y, Desaxce.M, Perwuelz.A, Boufateh.I, editors Wolf.O, Kougoulis.J, Cordella.M, Dodd.N, 2013, Environmental Improvement Potential of textiles (IMPRO Textiles), Joint Research Centre (IPTS), European Commission

pesticides maximaal wordt vermeden of verboden. U kan ook kiezen voor een mengeling met andere, meer duurzame vezels zoals tencel, bamboe of hennep. Een andere keuze is het aankopen van textiel en kledij waarbij het katoen fair trade is gecertificeerd. Fair trade is in hoofdzaak een sociaal label dat eerlijke handelsprincipes vertegenwoordigt, maar ook ecologische eisen worden deels afgedekt.

Het is reeds perfect mogelijk om bio- en fair trade-katoen aan te kopen maar het marktaanbod is nog heel klein (< 1% van de globale productie van katoen) en momenteel (november 2016) ontoereikend indien overheden plots massaal zouden overschakelen op bio- en fair trade-katoen. Volgens recent marktonderzoek is er ook een variatie in de prijs van 10 à 20%. De markt dient verder gestimuleerd te worden om het aantal producenten en aanbieders te vergroten en zo te prijs te doen dalen.

Soorten contracten aangeboden op de markt

Meer en meer aanbestedende diensten verkiezen een integrale dienstverlening bij het aankopen van textiel en kledij. Zij wensen geen eigenaarschap van de producten maar verkiezen het gebruik van werkkledij, zonder de bijkomende inspanningen van het wassen, transporteren, het herstellen en het afvalmanagement aan het einde van de levensduur. De markt speelt hierop in en biedt tegenwoordig verschillende diensten i.v.m. kleding en textiel aan.

Uitbesteden van onderhoud van kledij. De aankoper koopt textiel en kledij aan en wordt dus eigenaar van de producten. Er wordt een afzonderlijk contract afgesloten met een leverancier voor het ophalen en wassen (en eventueel herstellen) van textiel en kledij. Het ophalen van vuile was en terugbrengen van de gewassen producten maakt hier integraal deel van uit.

Terugname van de producten op het einde van de levensduur. Er kunnen van bij de start van het contract afspraken worden gemaakt op vlak van het terugname van het einde van de levensduur van de producten. Het eigendomsrecht van de producten kan bij de aankoper (overheid) liggen maar dit recht kan overgedragen worden op het einde van de levensduur. De teruggenomen producten kunnen als grondstof hergebruikt worden voor andere toepassingen en bieden zo mogelijk bijkomende ecologische voordelen.

Huren van werkkledij. Het principe is dat de aankoper het textiel en de kledij huurt, terwijl de dienstverlener eigenaar blijft van de producten. Er wordt dan ook meer gekeken naar de functionele behoefte van de overheid. Bijv. de levering van propere lakens aan een ziekenhuis. In dit geval zal de dienstverlener de gebruikte lakens ophalen, wassen, strijken, herstellen indien nodig, en terug bezorgen aan de klant.

Het is mogelijk om deze verschillende soorten contracten te combineren.

Grote uitdagingen op vlak van duurzaamheid

De ecologische en sociale impact van het produceren en gebruiken van textiel en kledij is significant op vlak van materiaalefficiëntie, energieverbruik, schadelijke stoffen en sociale risico's in de keten. Om de uitdagingen in kaart te brengen is het relevant in te zoomen op de belangrijkste fases van de levenscyclus van textiel en kledij:

1. **Productie:** deze fase vertrekt van het cultiveren of de extractie van grondstoffen, het verwerken van de vezel, de confectionering van garen en doek, het kleuren en finishen van het doek en het ontwerpen en confectioneren van textiel en kledij.
2. **Distributie:** deze fase(s) betreft alle transporten in de keten inclusief de finale levering aan de klant.
3. **Gebruik:** deze fase begint van zodra de finale klant het textiel en de kledij in gebruik neemt, en integreert de impact van het wassen, drogen en herstellen.
4. **Einde leven:** deze fase slaat op het ophalen van afgedankte kledij voor het hergebruiken of recycleren, of voor het uiteindelijk deponeren van het afval op de stortplaats (incl. eventuele verbranding).

Zowel de productie- als de gebruiksfase hebben de grootste ecologische impact. Al snel wordt duidelijk dat de ecologische impact over de levensduur sterk afhankelijk is van zowel de markt als van de gebruiker zelf. Factoren gelinkt aan de textielsector zelf zijn milieu- en sociaal management in de keten, ontginning van grondstoffen en vezels, productieprocessen, productontwikkeling, technische mogelijkheden op vlak van wassen/drogen/strijken en mogelijkheden op vlak van recyclage, en nieuwe toepassingen van gerecycleerde vezels.

Factoren gelinkt aan de gebruiker zijn de keuze van de vezels, het onderhoud van het textiel en de kledij tijdens de gebruiksfase, het verlengen van de levensduur van het product en de keuzes op het einde van de levensduur. Gezien het grote belang van consumentengedrag op de milieu-impact doorheen de levenscyclus is het inzetten op verandering van gedrag tijdens het gebruik van werkkledij/textiel een grote hefboom voor het reduceren van negatieve impacten.

Globaal gezien zijn de grootste uitdagingen op vlak van duurzaamheid binnen de sector van textiel en kledij:

1. **Materiaal-efficiëntie en circulaire economie:** Zowel ontwerpers als producenten focussen meer en meer op de keuze van de vezel voor de productie van het eindproduct. Het uitgangspunt bij een circulair ontwerp is het ontwerpen van textiel en kledij met oog op maximale recyclage op het einde van de levensduur. Dit wordt bepaald door de keuze van de vezels, de mogelijkheden van gedeeltelijke herstelling en maximale recyclage door het demontebaar maken van het textiel.
2. **Het gebruik van chemicaliën:** Binnen de EU geldt de REACH-regelgeving met oog op het beschermen van de gezondheid van de mens en van het milieu tegen de risico's van chemische stoffen. Om als publieke aankoper beperkingen op te leggen op vlak van het gebruik van gevaarlijke chemische stoffen in de productie van textiel en kledij is het nodig om elke stap in de keten in kaart te brengen. Dit is een grote uitdaging waarbij het gebruik van labels zoals oeko-tex, gots en andere type I-ecolabels een handige en snelle ondersteuning kunnen bieden.
3. **Impact gedurende de gebruiks- en eindfase van het product**
De ecologische impact van de gebruiksfase en het verwijderen van het product op het einde van de levensduur is groter dan de impact van de productie van textiel en kledij. Ecologische meerwaarde kan gerealiseerd worden door in te zetten op het optimaal wassen, gebruik van ecologische wasproducten en wasprocessen, hergebruik en recyclage. Aankopen van producten die minder water verbruiken bij het wassen en sneller droog zijn kan snel de impact verlagen.
4. **Recyclage:** een andere belangrijke impact is het feit dat slechts een klein deel van het afval wordt gerecycleerd. Het overgrootste deel van afgedankte werkkledij eindigt in de afvalstroom. Binnen de EU wordt tussen 15% à 20% van het afgedankt textiel (incl. kledij) verzameld voor hergebruik of recyclage. De rest eindigt op de stortplaats (44%), in de verbrandingsoven (19%) of op de composthoop (18%). Van dit kleine deeltje opgehaald textiel wordt uiteindelijk maar 50% gerecycleerd in nieuw te gebruiken vezels of materiaal, de rest is niet kwaliteitsvol of wordt geëxporteerd naar ontwikkelingslanden.

5. Respect voor sociale overwegingen in de keten

Het is algemeen bekend dat de textiel- en kledingsector hoge sociale risico's kent in de globale keten. De productie van grondstoffen en de confectie gebeuren namelijk grotendeels in niet-EU-landen waar de aanwezigheid en de controle op nationale en internationale wetgeving soms ontbreekt of onvoldoende is. In realiteit is het moeilijk om zicht te krijgen op de volledige keten van textiel en kledij daar het aantal betrokken leveranciers voor de verschillende onderdelen groot kan zijn. Een verklaring op eer, getekend door de leverancier, dat voldaan is aan de basisconventie van de Internationale Arbeidsorganisatie (IAO) is een minimale eis maar is vaak onvoldoende om echt te weten te komen wat in een concrete keten aan de hand is.

Voor aankopers die een stap verder willen gaan en transparantie wensen in de keten van de leverancier biedt het Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling de mogelijkheid om een risicorapport te eisen tijdens de uitvoering van de opdracht. Daarbij wordt de sociale (en ecologische) performantie van de leverancier in kaart gebracht.

Meer info:

<http://gidsvoorduurzameaankopen.be/nl/studies-en-projecten/ethische-verantwoordelijkheid-2015>

Beschikbare keurmerken op de markt

	Wijdverspreid in de markt. Beïnvloeding van de prijs: =
	Beperkt aanwezig op de markt Beïnvloeding van de prijs: ↗
	Onvoldoende tot niet aanwezig op de markt Beïnvloeding van de prijs: ↑

	<p>Het Oeko-Tex label garandeert dat het eindproduct (textiel en kledij) vrij is van schadelijke stoffen die een risico vormen voor de gezondheid van de mens. Er mogen geen residuen van pesticiden, zware metalen zoals lood en cadmium in de producten aanwezig zijn. De controle gebeurt op basis van staalnames door Centexbel.</p> <p>Het label is ondertussen wijdverspreid in de textielsector in België en kan standaard gevraagd worden zonder significante impact op de prijs.</p> <p>Meer info: http://www.centexbel.be/nl/oeko-tex-standard-100</p>	
	<p>Bluesign is een Zwitsers label voor textiel dat aangeeft dat er in het productieproces geen schadelijke stoffen werden gebruikt. Bluesign stelt ook bindende criteria voorop op vlak van energie- en waterverbruik.</p> <p>Alle aangesloten merken en producenten zijn te vinden op de website van bluesign. Het label is internationaal goed verspreid maar er is geen informatie beschikbaar over de verspreiding in België.</p> <p>De controle gebeurt door een onafhankelijke controle-organisatie.</p> <p>Meer info: www.bluesign.com</p>	
	<p>GOTS is een internationaal en onafhankelijk label voor textiel uit biologische landbouw. Het label geeft aan dat de producten afkomstig zijn uit biologische landbouw. Bij de productie van het textiel mogen geen schadelijke of kankerverwekkende stoffen worden gebruikt en producenten dienen oog te hebben voor water- en energieverbruik en afvalbeheer. Er zijn ook bindende sociale criteria opgenomen inzake het respect van de basisconventies van de Internationale Arbeidsorganisatie (I.A.O.)</p> <p>GOTS neemt ook aspecten mee op vlak van krimpbestendigheid bij wassen en drogen en kleurvastheid bij transpiratie, wassen en blootstelling aan licht.</p> <p>Meer info: http://www.global-standard.org</p>	

	<p>Het EKO-keurmerk voor Sustainable Textile staat op stoffen en kleding die zijn gemaakt van biologische natuurvezels. Het is technisch mogelijk om alle natuurvezels (katoen, wol, zijde, vlas en hennep) biologisch te telen. Het meest voorkomende gewas is biologische katoen. Het keurmerk stelt ook eisen aan de verwerking van de natuurvezel tot stof en kleding, zowel milieutechnisch als op het gebied van arbeidsrechten</p> <p>De verspreiding van dit label is nog beperkt, het is mogelijk om een overzicht van de Nederlandse markt te vinden op www.allesduurzaam.nl</p> <p>Meer info: http://www.controlunion.com/en</p>
	<p>Het Franse Fair Trade Ecocert heeft een eigen referentiesysteem voor eerlijke handel ontwikkeld: ESR (Equitables, Solidaires, Responsables) en is ondertussen een referentie geworden die vergelijkbaar is met de garanties die geboden worden door andere fair trade labels. Eigen aan dit label is dat het verdergaat dat eerlijke handel en ook eisen stelt op vlak van biologisch katoen. De controles worden door Ecocert zelf uitgevoerd.</p> <p>Meer info: http://www.ecocert.com/en/fair-trade-certification-program</p>
	<p>De internationale vereniging van bedrijven die natuurlijke textielproducten produceren ligt aan de oorsprong van deze bio-certificering 'Naturtextil' die zowel op huislinnen als op kleding terug te vinden is. Minstens 95% van het textiel moet afkomstig zijn van biologische landbouw en er mogen geen schadelijke stoffen gebruikt worden van katoenteelt tot productie (geen gebruikt van chloor, ammoniak, kleurstoffen met zware metalen). Deze certificering heeft 2 niveau's, 'Naturtextil' en 'Naturtextil Best'. Dit laatste label wordt toegepast op kleding waarbij 100% van de vezels biologisch zijn en waarvan zelfs het borduursel, de elastieken randen en an-dere kleine accessoires 100% natuurlijk zijn. Deze certificering garandeert ook dat bepaalde sociale rechten (IAO) worden nageleefd.</p> <p>Meer info: www.naturtextil.com</p>
	<p>Het Scandinavische ecolabel, Nordic Swan, is een vrijwillig ecolabel dat de impact van een product over de volledige levensduur in kaart brengt, met grote focus op de uitstoot van CO₂-emissies tijdens de productie en het gebruik van de toner. Ondertussen wordt het label toegekend aan meer dan 63 productgroepen.</p> <p>Voor textiel en kledij: Voor de productgroep textiel en kledij focust Nordic Swan op het reduceren van de ecologische impact van de productie en de gezondheid van de productie-arbeiders en de eindgebruikers. De vereisten waaraan textiel en kledij dienen te voldoen gaan van de productie van de vezel, het gebruik van chemische stoffen tot en met het volledige afgewerkte product.</p> <p>Voor textiel dienstverlening (verhuren van all-in one diensten via industriële wasserijen etc.)</p>

	<p>Er bestaat ook een Nordic Swan voor textiel dienstverlening waarbij extra aandacht gaat naar chemische stoffen, energie- (en water)verbruik voor stoom, machines en voertuigen.</p> <p>Het is onduidelijk hoeveel textielproducten of industriële wasserijen het Nordic Swan label dragen, maar dit label kan gelden als bewijs voor het voldoen aan type I ecolabels.</p> <p>Meer info: http://www.nordic-ecolabel.org/about/ http://www.nordic-ecolabel.org/criteria/product-groups/?p=3</p>	
	<p>Het EU Ecolabel is het officiële Europese milieulabel dat een erkenning geeft over de milieuvriendelijkheid van producten en diensten. Het label heeft tot doel de negatieve effecten van productie en verbruik op het milieu, de volksgezondheid, het klimaat en de natuurlijke hulpbronnen te verminderen.</p> <p>Textielproducten met een Europees Ecolabel bevatten geen stoffen die schadelijk zijn voor de gezondheid, zijn gekleurd zonder gebruik van schadelijke stoffen, minimaliseren hun impact op water- en luchtvervuiling en voldoen aan de kwalitatieve eisen zoals krimpvastheid en kleurechtheid.</p> <p>Het nieuwe Ecolabel is in voege sinds 2014. Er zijn ondertussen al 30 textielproducenten met een ecolabel voor hun producten in de EU, waarvan 1 Belgische producent van textiel en huislinnen.</p> <p>Meer info: https://www.ecolabel.be/nl</p>	
	<p>Fair Trade is in hoofdzaak een sociaal label dat focust op eerlijke handelspraktijken en het verbeteren van de werk- en leefomstandigheden van kleine boeren in het Zuiden. Toch worden er ook ecologische eisen meegenomen in het label.</p> <p>Het label fair trade katoen slaat op het % katoen in het textiel dat afkomstig is uit eerlijke handel. Het heeft dus geen betrekking op het product zelf, maar op de grondstof (katoen) die gebruikt werd tijdens de productie. Om dit label te mogen gebruiken moet minstens 20% van het totale gewicht van het product bestaan uit fair trade gecertificeerd katoen.</p> <p>Fair Trade katoen is vrij beschikbaar op de markt, dit wel op vraag voor professionele toepassingen zoals werkkledij. Het marktaandeel is echter heel beperkt.</p> <p>Meer info: http://www.fairtrade.net/products/cotton.html</p>	
	<p>Het Fairtrade textiel label is gelanceerd in 2016 en focust naast eerlijke prijzen voor grondstoffen ook op het verbeteren van de arbeidsomstandigheden in de keten en het uitbetalen van eerlijke, leefbare lonen aan de productiearbeiders. Dit is het eerste label dat een garantie biedt dat het textielproduct integraal volgens de principes van eerlijke handel is geproduceerd.</p> <p>De eerste pilootprojecten zijn gestart in de zomer van 2016. Er zijn nog geen producten (november 2016) met dit label in de markt.</p> <p>Meer info: http://www.fairtrade.net/standards/our-standards/textile-standard.html</p>	

	<p>Dit is een nieuw programma van Fair Trade waarbij het aangekochte fair trade katoen niet op productniveau, maar op ketenniveau wordt gecertificeerd. Producenten kopen fair trade katoen in bulk als % van hun globale aankoop van vezels.</p> <p>Indien minstens 10% fair trade katoen wordt aangekocht doorheen de keten van de producent kunnen de producten die katoen bevatten dit label dragen. Dit naar analogie met de ketenbenadering van FSC en PEFC in de houtindustrie.</p> <p>Meer info: http://www.fairtrade.net/about-fairtrade/fairtrade-sourcing-programs/fsp-cotton-mark.html</p>
---	--

Milieumanagementsystemen

Een milieumanagementsysteem is gericht op het beheersen en verbeteren van prestaties op vlak van de milieu-impact van de organisatie. Indien u aan de uitvoerder vraagt om een milieumanagementsysteem voor te leggen heeft u zekerheid dat er voldaan wordt aan de milieuwetgeving en dat de organisatie streeft naar een continue verbetering van de milieuprestaties. In het kader van deze fiche voor kleding en textiel zullen dergelijke systemen in het bijzonder van belang zijn voor bedrijven die één of andere dienstverlening aanbieden.

De meest gekende milieumanagementsystemen op de Europese markt zijn EMAS en ISO 14001. Deze systemen zijn nog niet wijdverspreid in de markt van textiel- en kledingproducenten. Alle textielproducten die worden geproduceerd binnen de EU dienen wel te voldoen aan de minimale milieuwetgeving die van kracht is in hun respectievelijke land.

	<p>Het Europees Milieumanagement- en Audit Schema (EMAS) is een milieubeheer- en auditsysteem van de EU voor bedrijven en andere organisaties. EMAS biedt een systeem om een organisatie te evalueren en te verbeteren op vlak van milieuprestaties.</p> <p>Het aandeel Belgische producenten en/of distributeurs van textiel en kledij die een EMAS-certificaat kunnen voorleggen is beperkt.</p> <p>Meer info: http://ec.europa.eu/environment/emas/index_en.htm</p>
	<p>ISO 14001 is de milieumanagementstandaard van de Internationale Organisatie voor Standaardisatie. ISO 14001 stelt een systematische aanpak voor met oog op het continu verbeteren van de milieu-impact van de activiteiten, producten en diensten van de organisatie.</p> <p>ISO 14001 is in volle expansie in de EU en kent in de markt een verdubbeling over de laatste 8 jaar. Er zijn enkel algemene statistieken per land gekend, nog niet per sector.</p> <p>Het is dus moeilijk in te schatten hoeveel textiel- en kledingproducenten dit label hebben. De sector geeft wel indicaties dat dit aandeel momenteel nog beperkt is.</p> <p>Meer info: http://www.iso.org/iso/home/standards/management-standards/iso14000.htm</p>

	<p>Sustainable Textile Production (STeP) by OEKO-TEX® is een certificatiesysteem zowel voor merken, distributeurs of producenten in de textielketen die hun realisaties op vlak van duurzame productieprocessen willen communiceren met hun klanten. De focus van STeP ligt dus op de ecologische en sociale impact van productieprocessen en houdt rekening met ecologische performantie, schadelijke stoffen, gezondheid en veiligheid, en arbeidsvoorwaarden. STeP legt duidelijk de grootste focus op de milieu-impact en kan dus beschouwd worden als een milieu-managementsysteem. Dit is een privaat initiatief en scoort dus lager op vlak van objectieve verificatie dan EMAS en ISO 14001 die publieke instrumenten zijn.</p> <p>Het is onduidelijk hoeveel Belgische producenten een STeP-certificaat hebben, maar de sector geeft aan dat het heel beperkt is.</p> <p>Meer info: https://www.oeko-tex.com/en/business/certifications_and_services/step_by_oeko_tex/step_start.html</p>
---	---

Let op:

1. Een milieumanagementsysteem is gelinkt aan een organisatie, niet aan een product!
2. Indien deze systemen onvoldoende verspreid zijn op de markt is het een risico om dit te eisen als selectie- of uitvoeringscriterium. Markverkenning biedt hier vaak bijkomende hulp. Er bestaan echter bijkomende technieken om leveranciers te vragen naar hun milieuentagement. Zie hiervoor de rubriek milieumanagement op www.gidsvoorduurzameaankopen.be

Managementsystemen voor sociale duurzaamheid in de keten

Een managementsysteem voor sociale duurzaamheid in de keten is gericht op het beheersen en verbeteren van prestaties op vlak van de sociale risico's doorheen de keten van de organisatie, met focus op de plaats van productie. Indien u aan de uitvoerder vraagt om een sociaal managementsysteem voor te leggen (of op te starten) heeft u de garantie dat de risico's in kaart worden gebracht (transparantie) en dat de organisatie streeft naar een continue verbetering van de sociale risico's in de keten.

De meest gekende managementsystemen met oog op het verbeteren van de sociale voorwaarden in de keten van textiel- en kledingproducten op de Europese markt zijn de Fair Wear Foundation, SA 8000 en BSCI. Deze systemen zijn nog niet wijdverspreid in de markt van textiel- en kledingproducenten. Er is wel een stijgende trend merkbaar door de grote media-aandacht voor dit thema en de integratie van clausules bij overheidsopdrachten.

	<p>De Fair Wear Foundation (FWF) is een multi-stakeholdersinitiatief (bedrijven, vakbonden, NGO's, etc.) dat zich inzet voor goede arbeidsomstandigheden in de kledingindustrie (incl. werkkledij) met focus op het deel van de keten dat niet binnen de EU ligt, en waar het risico op sociale inbreuken het hoogst is. De gedragscode van de FWF is gebaseerd op de basisconventies van de Internationale Arbeidsorganisatie én op het uitbetalen van leefbare lonen aan textielarbeiders. FWF beschikt over monitoring- en verificatiemethodes om toe te zien of de gedragscode wordt gerespecteerd.</p> <p>De FWF wordt aanzien als één van de meest betrouwbare sociale managementsystemen in de textielsector. Momenteel zijn er weinig Belgische kledingproducenten en/of –distributeurs die lid zijn van de FWF, en al zeker niet als het werkkledij betreft.</p> <p>Meer info: https://www.fairwear.org</p>
---	--

	<p>BSCI (Business Social Compliance Initiative) is een managementsysteem met als doel de arbeidsomstandigheden wereldwijd te verbeteren. BSCI vertrekt van internationale normen en standaarden zoals de basisconventie van de Internationale Arbeidsorganisatie (IAO) met focus op veilige werkomstandigheden, geen kinder- en dwangarbeid en recht op het vormen van een vakbond. Zowel de leverancier als (een deel van) de toeleveranciers in de keten dienen een audit te ondergaan én een verbeterplan op te stellen om aan de BSCI-criteria te voldoen.</p> <p>BSCI is een business gedreven managementsysteem, geen certificaat. Het deelnemen aan dit initiatief biedt echter de garantie dat de leverancier investeert in de continue verbetering van de sociale voorwaarden in de keten.</p> <p>Meer info: http://www.bsci-intl.org</p>	
	<p>SA 8000 (Social Accountability) is een sociaal managementsysteem dat gericht is op het verbeteren van de arbeidsomstandigheden binnen de onderneming en haar productieketen. Het systeem is gebaseerd op de normen van de Internationale Arbeidsorganisatie en de Universele Verklaring van de rechten van de mens. Bedrijven die deze principes respecteren kunnen het SA 8000-certificaat verkrijgen. Dit heeft een hoge verificatiewaarde.</p> <p>De controle gebeurt door onafhankelijke controle-organisaties, bijv. SGS in België.</p> <p>Meer info: http://www.sa-intl.org/</p>	

Let op:

1. Een managementsysteem dat gericht is op het verbeteren van de sociale voorwaarden in de keten is gelinkt aan een organisatie, niet aan een product!
2. Deze systemen zijn nog niet wijdverspreid in de markt van textiel- en kledingproducenten. Het is dus niet aangewezen om dit te eisen bij de indiening van een offerte. Ze kunnen wel gevraagd worden tijdens de uitvoering van de opdracht. Zo krijgt de leverancier tijd om zich te organiseren en initiatief te nemen met oog op het continu verbeteren van de sociale voorwaarden in de keten. Zie deel C

Risicorapporten en auditsystemen

Er bestaan internationaal erkende systemen om de sociale (en ecologische) risico's in de keten in kaart te brengen, met focus op de plaats van productie.

De meest gekende systemen zijn:

AUDITS: dit zijn assessments van de wettelijke, sociale en ecologische risico's (meestal) op de productiesite. Audits zijn een wijdverspreide tool in ketenbeheer. Ze geven de sterktes en de aandachtspunten weer op vlak van respect van de nationale en internationale wetgeving en van de risico's op vlak van duurzaamheidsprestatie. Audits kunnen wel enkel per site uitgevoerd worden en zijn hierdoor tijds- en kostintensief.

RISICO-RAPPORTEN: dit zijn rapporten die op een toegankelijke manier de risico's op ecologisch en sociaal vlak weergeven, dit volgens internationale standaarden zoals ISO 26000 of Global Reporting Initiative.

De meest gekende systemen op de Europese markt zijn SEDEX en ECOVADIS.

	<p>Een communicatieplatform waar globale leveranciers audits kunnen delen met distributeurs, producenten, merkeigenaars en klanten met informatie over de transparantie in hun keten. Sedex heeft de audit-procedure 'SMETA'³ ontwikkeld met als doel de kwaliteit van de audits te garanderen. Alle audits op de Sedex-portaalsite dienen de SMETA-procedure te volgen.</p> <p>Meer info: http://www.sedexglobal.com</p>	
	<p>Ecovadis is de marktleider voor het in kaart brengen van de duurzaamheidsprestatie van bedrijven en hun toeleveringsketen. De Ecovadis-methode is gebaseerd op de ISO 26000-standaard voor Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO). Op basis van een op maat-vragenlijst (per sector, regio, grootte bedrijf, etc.) over het beleid, de acties en de resultaten van bedrijven op vlak van de belangrijkste duurzaamheidsparameters wordt een scorekaart ontwikkeld waarbij de aankoper zicht krijgt op de sterktes en zwaktes van de leveranciers op vlak van MVO.</p> <p>De scorekaarten van Ecovadis zijn beschikbaar op een online-platform en kunnen gedeeld worden binnen dezelfde organisatie of groep.</p> <p>Meer info: http://www.ecovadis.com</p>	

Let op:

1. Deze systemen zijn gelinkt aan een organisatie, niet aan een product!
2. Deze systemen zijn nog niet wijdverspreid in de markt van textiel- en kledingproducenten. Het is dus niet aangewezen om dit te eisen bij de indiening van een offerte. Ze kunnen wel gevraagd worden tijdens de uitvoering van de opdracht. Zo krijgt de leverancier tijd om zich te organiseren en initiatief te nemen met oog op het continu verbeteren van de sociale voorwaarden in de keten. Zie deel C

³ SMETA: Sedex Members Ethical Trade Audit

Trends in de markt

Duurzame textielinnovaties

De textielsector staat aan de start van een hoogtechnologische evolutie waarbij geavanceerde technologieën de vezels en de productieprocessen van de toekomst creëren. Hierbij ligt de focus op maximale levensduur over de levenscyclus en maximale herbruikbaarheid van de materialen gekoppeld aan optimale functionele waarde naargelang de toepassing (zorgsector, brandweer, ruimtevaart, technisch textiel, wegenwerken, auto-industrie, etc.) en lage kost.

De grote **innovaties** in de textiel- en kledingsector zijn:

1. **Synthetische productie van vezels of recyclage van natuurlijke vezels** zoals katoen, wol of zijde in efficiënte industriële processen waarbij de technische eigenschappen minstens de nieuwe grondstoffen evenaren. Europa zou hier veel voordeel uit kunnen halen daar het grootste deel van de grondstoffen (vooral vezels) nu uit andere delen van de wereld komt.
2. De ontwikkeling van de **volgende generatie hoge performantie-vezels** met een hogere productie-efficiëntie, lagere ecologische impact over de levensduur, gebaseerd op hernieuwbare grondstoffen (niet op basis van fossiele grondstoffen).
3. De ontwikkeling van **kleinschalige maar hoogtechnologische recyclagesystemen** voor snelle en kost-efficiënte sortering, ontmanteling en transformatie van afgedankte textielproducten in een waardevolle input voor een nieuwe productiecycclus. Dit om een lokale circulaire economie mogelijk te maken.
4. Het **vervangen van trage, complexe en onduurzame globale ketens door lokale kleinschalige productie-units** die automatisch en op maat van de klant de ontwikkeling, productie, kleuren en finishing, confectie en verpakking van persoonlijke kledij- en textielproducten kunnen voorzien.

Ecodesign en circulaire economie

Circulaire economie staat hoog op de agenda in de Europese textielsector. Het wordt het uitgangspunt voor elke nieuwe ontwikkeling op vlak van technologie, proces of product. De focus ligt op minder energieverbruik, grote materiaal-efficiëntie en minder tot geen schadelijke stoffen. De grote uitdaging is het nog steeds geldende lineaire model en de noodzaak tot samenwerking tussen alle stakeholders in een circulaire keten. Dit is een uitdaging daar de sector zich kenmerkt door vele kleine KMO's.

Reeds van bij het ontwerp wordt bepaald of het product al dan niet circulair en op het einde van de levensduur kan gerecycleerd en hergebruikt worden. De stoffen van de toekomst zetten net in op die optimale recycleerbaarheid op het einde van de levensduur zonder in te boeten op gebruiksgemak, kwaliteit en kost over de levensduur.

De grootste uitdaging voor het recycleren van afgedankt textiel is de kost van recyclageprocessen gezien de lage waarde van de vezels en het beperkt aantal mogelijkheden die er zijn voor nieuwe toepassingen. De circulaire economie is veelbelovend en biedt meer en meer mogelijkheden om vezels te recycleren en ter herwerken in een nieuwe toepassing. Maar de grootste uitdaging is het ontwikkelen van economisch interessante recyclagesystemen voor de nieuw ontwikkelde materialen

Opportunities voor uw bestek

1. Optimalisatie van de totale kost en de milieu-impact over de levensduur:

De grootste opportuniteit voor aankopers is het kiezen voor werkkledij die een zo laag mogelijke impact heeft tijdens de levensduur (bijv. onderhoud en wassen van het linnen), die maximaal herstelbaar is en die optimaal kan gerecycleerd worden op het einde van de levensduur (recycleerbare stof, verwijderbare logo's, etc.). Strategieën om de totale kost en de milieu-impact te minimaliseren over de levensduur:

1. Het reduceren of verminderen van chemische en schadelijke producten in de productie van katoen door te kiezen voor biologisch katoen.
2. Het vervangen van het land-, water- en pesticide-intensieve katoen door meer ecologisch verantwoorde natuurlijke vezels zoals hennep, vlas of tencel®.
3. Het reduceren van de frequenties en temperaturen voor het wassen en drogen van de levensduur van de kleding en het textiel.
4. Het optimaliseren van het laadvermogen van was- en droogmachines.
5. Het maximaal organiseren van het ophalen van de kleding of textiel op het einde van de levensduur door de leverancier of door derde partijen met het oog op hergebruik of recyclage.
6. Het creëren van een partnerschap met oog op de continue verbetering van de sociale duurzaamheid in de keten.
7. Kiezen voor CO2-efficiënte levermethodes.

2. Maximale recyclage van afgedankte werkkledij

Het recyclen van werkkledij betekent dat de afgedankte kledij verwerkt kan worden tot materialen, stoffen, producten die opnieuw kunnen dienen als grondstof voor kledij of voor een andere toepassing (bijv. isolatiemateriaal). De leverancier dient hierbij aan te tonen welke programma's voorzien zijn voor het ophalen en recyclen van de werkkledij op het einde van de levensduur en welk % van de kledij in aanmerking komt voor recyclage. Indien gewenst kan ook gevraagd worden naar de nieuwe toepassing van de gerecycleerde vezels.

3. Focus op de gebruiksfase

Het wassen, drogen en strijken van kledij gedurende de volledige levensduur heeft een grote ecologische impact. Afhankelijk van het soort contract hangt de grootte van de impact af van de keuzes die u als aankoper/gebruiker maakt, namelijk:

Situatie 1: u koopt textiel en kledij aan en u bent zelf verantwoordelijk voor het onderhoud.

Situatie 2: u koopt textiel en kledij aan en gebruikt een andere leverancier voor het onderhoud en wassen van linnen.

Situatie 3: u heeft een all-in-one contract met een verhuurder van textiel en kledij die ook het onderhoud voor rekening neemt.

In het eerste geval bent u als gebruiker volledig zelf verantwoordelijk voor de impact gedurende de gebruiksfase. In scenario 2 en 3 dient het onderhoud van textiel en kledij expliciet gespecificeerd te worden in het bestek.

Ongeacht welke keuze u maakt, kunnen volgende overwegingen meegenomen worden:

Wassen en drogen: aantal was- en droogbeurten, type was- en droogprogramma's, was- en droogtemperatuur en laadvermogen per was/droogbeurt, met focus op het verminderen van de frequentie en de temperatuur (bijv. een reductie van 10° per was/droogbeurt).

Strijken: verminderen van het aantal strijkbeurten, strijkt temperatuur en strijkprogramma.

De keuzes die u hier maakt zijn sterk afhankelijk van het type vezel, of de vezelcombinatie voor elk product en de intensiteit van het gebruik van het product. Bijv. synthetische kledij dient aan minder hoge temperaturen gewassen en gedroogd te worden en dient meestal ook niet gestreken te worden

4. Kies voor duurzame leveringen

Elke aankoop gaat gepaard met een levering maar ook een leverancier. Als aankoper kan u een grote impact hebben op het vergroenen van de vloot van leveranciers en de impact van de geleverde producten. Door het inzetten op duurzame leveringen heeft u een positieve (of minder negatieve) bijdrage tot de milieu-impact van aangekochte producten of diensten over de volledige levensduur. Logistieke stromen hebben namelijk een grote impact door de verbranding van fossiele brandstoffen die verantwoordelijk zijn voor de uitstoot van broeikasgassen (waarvan CO₂) en andere impacten op milieu, biodiversiteit en gezondheid. Het streven naar duurzame leveringen is een gedeelde verantwoordelijkheid tussen aankoper en leverancier. De aankopende organisatie kan inzetten op het sturen naar een efficiënt bestelgedrag door bestellingen maximaal te bundelen. De leverancier kan aangemoedigd worden om te investeren in een CO₂-efficiënte vloot en kan gestimuleerd worden om managementsystemen te implementeren zoals 'lean & green' (of gelijkwaardig). De overblijvende CO₂-uitstoot van een efficiënte levering kan ook gecompenseerd worden door vrijwillig gecertificeerde klimaatprojecten te steunen (ook CO₂-compensatie genoemd). Hierdoor wordt een prijs aan elke ton CO₂-uitstoot verbonden waardoor leveranciers gestimuleerd worden om nog verder te gaan in hun inspanningen tot het verminderen van hun CO₂-uitstoot. Sommige leveranciers bieden dit trouwens al standaard aan.

Voor het realiseren van maximale impact op vlak van een CO₂-efficiënte levering kan het aangewezen zijn om de CO₂ -uitstoot van de levering te monitoren met oog op reductie van CO₂ over de looptijd van het contract. Het meten van de uitstoot is namelijk de eerste stap naar een efficiënt en duurzaam beheer van de logistieke stromen die gelinkt zijn met het aankopen van goederen en diensten. Het meten van CO₂ is een complexe materie, er bestaan meetmethodes en calculatoren die u hierbij kunnen inspireren.

Meer info:

www.co2logic.be

<http://lean-green.nl>

Andere criteriadocumenten

Europa – Green Public Procurement

<http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/criteria/textiles.pdf>

Nederland – Pianoo

<https://www.pianoo.nl/sites/default/files/documents/documents/bedrijfskleding-apr2015.pdf>

deel C

Criteriadocument

<u>Criteriadocument</u>	<u>25</u>	
<u>1</u>	<u>Nieuw in de wetgeving!</u>	<u>26</u>
<u>2</u>	<u>Voorwerp van de opdracht</u>	<u>28</u>
<u>3</u>	<u>Selectie- & Uitsluitingscriteria</u>	<u>29</u>
<u>4</u>	<u>Gunningscriteria</u>	<u>30</u>
<u>5</u>	<u>Technische specificaties</u>	<u>32</u>
<u>6</u>	<u>Bijzondere uitvoeringsvoorwaarden</u>	<u>33</u>
<u>7</u>	<u>Sociale aspecten in overheidsopdrachten</u>	<u>34</u>
	<u>Bijlage 1: Criteria</u>	<u>35</u>
	<u>Bijlage 2: Modelverklaring</u>	<u>38</u>

1 NIEUW IN DE WETGEVING!

De Belgische regelgeving overheidsopdrachten is van toepassing op alle overheden in België en gebaseerd op Europese regelgeving. Op 17 juni 2016 werd een nieuwe wet inzake overheidsopdrachten (Wet OO 2016) goedgekeurd. Deze wetgeving zal de wet OO 2006 vervangen van zodra de uitvoeringsbesluiten voorhanden zijn. Dit wordt verwacht in de loop van 2017. Momenteel (november 2016) is de overheidsopdrachtenwet 2006 nog van toepassing! Hieronder krijgt u een overzicht van de meest relevante wijzigingen met oog op het duurzaam aankopen van goederen, diensten en werken. Voor nieuws inzake de uitvoeringsbesluiten en de details in de wet verwijzen wij naar <http://www.publicprocurement.be/nl>

Het naleven van milieu-, sociaal en arbeidsrecht (*art. 7 Wet OO 2016*)

Ondernemers moeten het milieu-, sociaal en arbeidsrecht naleven volgens het Europees Unierecht, nationale recht of collectieve arbeidsovereenkomsten. Nu wordt ook heel expliciet gemaakt dat zij deze wetgeving ook moeten doen naleven door elke persoon die handelt als onderaannemer in welke fase ook, en door elke persoon die personeel tewerkstelt voor de uitvoering van de opdracht. Hierbij wordt rechtstreeks verwezen naar internationale conventies zoals de ILO-conventie. Indien de aanbestedende overheid inbreuken vaststelt kan zij desgevallend maatregelen treffen of een inschrijver uitsluiten. **Zie ook verplichte en facultatieve uitsluitingsgronden in de nieuwe wet OO 2016.**

Het voorbehouden van opdrachten (*art.15 Wet OO 2016*)

De nieuwe wet stelt dat de toegang tot de opdracht voorbehouden kan worden aan sociale werkplaatsen en aan ondernemers die de maatschappelijke en professionele integratie van gehandicapten of kansarmen tot doel hebben, of dat de uitvoering van opdrachten voorbehouden kan worden in het kader van programma's voor beschermde arbeid, mits ten minste dertig procent van de werknemers van deze werkplaatsen, ondernemingen of programma's gehandicapte of kansarme werknemers zijn.

Het grote verschil t.a.v. de vorige wetgeving is dat de verschillende vormen van sociale economie niet

langer gedefinieerd zijn maar dat er hoofdzakelijk met het 30%-criterium wordt gewerkt.

Het gebruik van keurmerken en labels (*art. 54 Wet OO 2016*)

Labels en keurmerken kunnen een efficiënt instrument zijn om overheidsopdrachten te verduurzamen. Het gebruik van labels zal zich in de toekomst niet langer beperken tot de bewijsfase want de nieuwe wet bepaalt dat overheden keurmerken kunnen voorschrijven om besteisen te definiëren. Dit betekent concreet dat de aanbestedende overheid een specifiek label of keurmerk voorschrijft ter definitie van de eisen, op voorwaarde dat andere gelijkwaardige keurmerken en andere geschikte bewijsmiddelen ook worden aanvaard. Belangrijk is dat dit zowel toegelaten is in de technische specificaties als in de gunningscriteria en de uitvoeringsvoorwaarden en dat er hiermee nu ook ingezet zal kunnen worden op sociale of andere kenmerken (momenteel ligt de focus vooral op milieukeurmerken). Belangrijke randvoorwaarde is dat het moet gaan om betrouwbare labels en dat de onderliggende keurmerkeisen van het opgelegde keurmerk alleen betrekking moeten hebben op criteria die verband houden met het voorwerp van de opdracht.

Sociale en ecologische gunningscriteria (*art. 81 Wet OO 2016*)

Ook in de nieuwe wet overheidsopdrachten kunnen sociale aspecten en milieuaspecten via gunningscriteria beoordeeld worden. Daarnaast kan de aanbestedende overheid in de gunningscriteria ook inzetten op een methodologie m.b.t. de bepaling van de

levenscycluskosten. Bijzonder belangrijk m.b.t. sociale overwegingen bij overheidsopdrachten is art. 81, §3 die stelt dat het specifieke productieproces en het specifiek proces voor een andere fase van de levenscyclus kunnen beoordeeld worden op basis van een gunningscriterium. Dit biedt veel kansen met oog op het streven naar eerlijke en duurzame handel en het respect van de arbeidsvoorwaarden en mensenrechten in de keten.

Methodologie voor levenscycluskosten (art. 82 Wet OO 2016)

De nieuwe wet stimuleert het gebruik van een methodologie voor het berekenen van de levenscycluskosten. Het basisuitgangspunt is dat het criterium 'prijs' niet enkel verband houdt met de kost van de verwerving, maar met alle kosten die gepaard gaan met het gebruik van het verworven werk/product/dienst, zowel de verwervingskosten als de gebruikskosten, zoals kosten voor verbruik van energie, kosten voor onderhoud en kosten verbonden aan het einde van de levenscyclus, zoals kosten voor ophaling, ontmanteling of recyclage. De wet laat mogelijks ook toe om 'externaliteiten' mee te nemen in de opdracht (CO₂-uitstoot, watervervuilingskosten) voor zoverre deze objectief meetbaar en te monetariseren zijn.

De nieuwe wetgeving stuurt aan op de ontwikkeling van gemeenschappelijke berekeningsmethoden voor levenscycluskosten, bijvoorbeeld op Europees, nationaal of regionaal niveau.

Innovatie en Innovatiepartnerschap (art. 40 Wet OO 2016)

In enkele gevallen wenst de overheid specifieke innovatieve oplossingen die nog niet op de markt beschikbaar zijn. In de nieuwe wet is een mogelijkheid opgenomen van 'innovatiepartnerschap' waarbij de aanbestedende overheid aangeeft in de opdrachtdocumenten dat er behoefte is aan innovatieve producten, diensten of werken, en dat met de aanschaf van reeds op de markt beschikbare producten, diensten of werken niet in

die behoefte kan worden voorzien. Een innovatiepartnerschap dient te zijn gericht op de ontwikkeling van innovatieve producten, diensten of werken en dient gevolgd te worden door de aankoop van de daaruit resulterende innovaties, mits deze voldoen aan de prestatieniveaus die tussen de aanbestedende overheid en de deelnemers zijn afgesproken. Let op: het is geen evidentie om prestatieniveau's en maximum prijzen te bepalen voor oplossingen die nog niet bestaan!

Losstaand van het innovatiepartnerschap is het mogelijk om innovatie reeds met meer courante methoden in overweging te nemen. Het marktverkennd onderzoek is wel het meest voor de hand liggend, maar ook onderhandelingsprocedures of het werken met varianten bieden mogelijkheden om innovatie te stimuleren.

Energie-efficiëntieprestaties (art. 168. Wet OO 2016)

Via de nieuwe wetgeving overheidsopdrachten wordt het verwerven van producten, diensten en gebouwen met hoge energie-efficiëntieprestaties aangemoedigd en in sommige gevallen verplicht. Belangrijke randvoorwaarde is dat de hoge eisen op vlak van energie-efficiëntie in overeenstemming moeten zijn met de principes van voldoende concurrentie, kosteneffectiviteit, de economische haalbaarheid, de duurzaamheid en de technische geschiktheid. Ook worden aanbestedende overheden gestuurd naar het overwegen van energieprestatiecontracten bij het plaatsen van opdrachten voor diensten met oog op het realiseren van energiebesparingen op de lange termijn. Het KB van 13 juli 2014 breidt de energie-efficiëntie verplichtingen bij overheidsopdrachten van gebouwen uit naar een hele lijst van bijkomende producten en diensten.

Voor meer informatie over de huidige en nieuwe wet overheidsopdrachten ga naar

<http://gidsvoorduurzameaankopen.be/nl/juridische-achtergrond>

2 VOORWERP VAN DE OPDRACHT

Het voorwerp van de opdracht is de 'titel' of het 'onderwerp' van de opdracht. Dit moet potentiële inschrijvers overtuigen om de aankondigingsdocumenten en/of het bestek te openen. Reeds hier moet duidelijk gemaakt worden dat het om een duurzame opdracht gaat gezien alle andere bepalingen in het bestek steeds verwijzen naar de omschrijving van het voorwerp van de opdracht

De omschrijving van het voorwerp bij een duurzame opdracht is best zo transparant mogelijk over het duurzame karakter van de opdracht. Zo zijn de potentiële inschrijvers meteen op de hoogte van de doelstellingen van de aanbestedende overheid.

Levering van milieuvriendelijk en sociaal verantwoord textiel / kleding (verder te specificeren op basis van het hoger vermelde toepassingsgebied)

Voorwerp van opdracht in de context van het beleid van de organisatie.

"<.....> (naam van de openbare overheid) hecht belang aan de milieuzorg en de sociale aspecten. Dit wordt verklaard in haar <strategisch beleid>, <missie>, <aankoopbeleid>, ..."

Het werkt sterk sensibiliserend. Door het voorwerp van de opdracht duurzaam te maken nemen overheidsaankopers het voortouw. De markt merkt deze toename in duurzame opdrachten op. Dit signaal kan ervoor zorgen dat de markt meer en meer gaat investeren in duurzame producten en bedrijfsprocessen om zo een goede kans te maken op het binnenhalen van overheidsopdrachten. Hoe

meer bedrijven inzetten op duurzaamheid, hoe groter het aantal inschrijvers wordt en hoe competitiever de markt. Dit heeft dan weer een positief effect op de prijs voor duurzame producten en diensten.

Het is stimulerend voor pioniers. Het integreren van duurzaamheid in het voorwerp van de opdracht is ook een beloning voor deze bedrijven die een pioniersrol opnemen en echte voortrekkers zijn op vlak van duurzaamheid. De kans dat zij de opdracht binnenhalen is namelijk veel groter dan voor bedrijven die zich nog moeten omschakelen naar meer duurzame productiemethodes of die nog aan het begin staan van een integratie van duurzame producten in hun catalogus.

Het is noodzakelijk voor de opmaak van het duurzame bestek. Alle eisen die verder opgenomen worden in het bestek worden gelinkt met het voorwerp van de opdracht. De wetgeving is hier heel duidelijk over: de criteria opgenomen in het bestek dienen verband te houden met het voorwerp van de opdracht.

3 SELECTIE- & UITSLUITINGSCRITERIA

De selectiecriteria hebben uitsluitend betrekking op de leverancier en staan dus los van de eigenschappen van de producten, diensten of werken die worden aangekocht, de wijze van gunning van de opdracht, de uitvoering van de opdracht enz. De grote vraag is hier: welke potentiële leveranciers krijgen toegang tot de opdracht?

Welke selectiecriteria zijn relevant?

Selectiecriteria worden gebruikt om niet geschikte potentiële opdrachtnemers uit te sluiten of om geschikte opdrachtnemers te selecteren die toegang krijgen tot de opdracht. Selectiecriteria zijn echter sterk gereguleerd door de wetgeving overheidsopdrachten, de keuze is dus gelimiteerd. Hieronder volgen enkele opties om duurzaamheid te laten doorwegen bij het selecteren van geschikte leveranciers:

Een overheid kan potentiële opdrachtnemers uitsluiten indien sprake is van ernstige overtreding op vlak van sociale en/of milieuwetgeving.

Verder kunnen eisen opgelegd worden die de geschiktheid van een potentiële opdrachtnemers beoordelen en bepalen of die in staat is de duurzame opdracht uit te voeren. Heeft de potentiële opdrachtnemer al ervaring met duurzame opdrachten? Welke maatregelen neemt de hij op vlak van milieubeheer? Hoe worden de sociale risico's beheerd doorheen de keten?

Voor het bepalen van de geschiktheid van de leverancier kan gevraagd worden naar referenties waarbij duidelijk wordt gepeild naar de duurzaamheidsaspecten van de referentieopdrachten. Zo kan u partijen uitsluiten die nog geen enkele ervaring hebben met duurzaamheid.

Er moet echter telkens nagedacht worden over de relevantie van de selectiecriteria en de proportionaliteit in functie van de grootte en de duurtijd van de opdracht. Zo heeft het geen zin om bewijs te vragen van een milieubeheersysteem in een kleine opdracht, daar de inspanning om het certificaat voor het milieubeheersysteem te verkrijgen disproportioneel zwaar is in vergelijking met de grootte van de opdracht.

Voor gedetailleerde informatie over milieubeheerssystemen, zie <http://gidsvoorduurzameaankopen.be/nl/milieu/milieubeheer>

Voor gedetailleerde informatie over de juridische achtergrond van het integreren van selectiecriteria bij overheidsopdrachten, zie <http://www.publicprocurement.be/nl>

Uitsluitingscriteria

De niet-naleving van de milieu- en sociale wetgeving, die het voorwerp is geweest van een definitief vonnis of een beslissing met een gelijkwaardig effect, kan beschouwd worden als een overtreding met betrekking tot het professionele gedrag van de betrokken economische operator, of een ernstig vergrijp dat het mogelijk maakt de betrokken partij uit te sluiten van de mededinging voor het contract.

Ref.: Art. 56 en 57 van Richtlijn 2014/24/EU en Art. 80 van Richtlijn 2014/25/EU

4 GUNNINGSCRITERIA

Gunningscriteria zijn criteria die het mogelijk maken om offertes objectief te vergelijken op basis van bijv. prijs, kwaliteit, esthetiek maar ook op vlak van sociale en ecologische duurzaamheid en innovatie. Gunningscriteria worden beoordeeld via een score of een gewicht en op die manier wordt een objectieve vergelijking gemaakt tussen de aanbieders. Eén belangrijke voorwaarde: gunningscriteria moeten gelinkt zijn met het voorwerp van de opdracht en moeten objectief meetbaar zijn! Het opnemen van 'duurzaamheid' als gunningscriterium is dus niet concreet genoeg én niet objectief meetbaar

Gunningscriteria toegepast in de praktijk

Gunningscriteria voorbeeld	Gewicht
1. Prijs <i>Berekening (bijv.): Laagst opgegeven prijs/ opgegeven prijs x 0,60</i>	60%
2. Milieucriteria (De aanbestedende overheid verduidelijkt verder de gewichten die gegeven zullen worden aan de onder deze tabel vermelde criteria) <i>Berekening (bijv.): Totaal gescoorde punten / maximum aantal te scoren punten x 0,35</i>	35%
3. ...	5%

In de hierboven vermelde tabel zal het gewicht dat aan de milieucriteria wordt toegekend vastgesteld worden door de inkoper naar gelang de specifieke aanbesteding. Vertegenwoordigers van diverse sectorfederaties herinneren er vaak aan om dit gewicht niet te onderschatten, om duurzaamheid in de toekenningsfase sowieso een kans te geven.

Gebruik van labels en aanverwante criteria:

Criteria opgenomen in dit document en in een label zijn steeds een momentopname. Deze worden continu gereviseerd om de meest recente marktevoluties te volgen en het wordt bijgevolg aanbevolen om de laatste stand van zaken op vlak van lastenboek te consulteren op de website van het label zelf.

Een keurmerk kan zowel gebruikt worden als (bewijsvoering) voor technische criteria als voor gunningscriteria. In het eerste geval geldt dit als minimale eis, in het tweede geval kunnen extra punten verdiend worden bij het voldoen aan de uitgeschreven onderliggende criteria van het keurmerk. Artikel 54 van de wet overheidsopdrachten van 17 juni 2016 geeft een uitgebreid overzicht van de wijze waarop u naar keurmerken kunt verwijzen in een bestek. De meest algemene en juridisch correcte manier bestaat er in de technische eisen die u wenst te benadrukken (en die verband houden met het voorwerp van opdracht) op te nemen in (een bijlage) aan het bestek. Vervolgens vermeldt u dat een bepaald keurmerk of een set van keurmerken (of gelijkwaardig) als mogelijk bewijs op de naleving van de technische eis(en) voldoet. Neem gelijkwaardig bewijsmateriaal mee in overweging.

Het is ook mogelijk om een kruisverwijzing tussen technische specificaties en gunningscriteria te maken:

Bijvoorbeeld:

Technische eis:

Eventuele papieren handleidingen bij het product zijn gedrukt op papier met minstens 70% gerecycleerde vezels of vezels uit duurzaam beheerde bossen (op basis van aanwijzingen op het FSC of PEFC label of gelijkwaardige labels)

Gunningscriterium:

Indien meer dan 70% van de vezels van de eventuele papieren handleidingen van gerecycleerd oorsprong of uit duurzaam beheerde bossen is (zie technische eis) dan kunt u extra punten krijgen (op basis van aanwijzingen op het FSC of PEFC label of gelijkwaardige labels).

Milieu- en andere criteria en labels die u kunt gebruiken voor deze productgroep kunt u terugvinden onder bijlage 1 van deze fiche. U kunt ze gebruiken in het kader van de gunningscriteria die u vermeldt in uw bestek

5 TECHNISCHE SPECIFICATIES

Onder de technische specificaties worden de kenmerken of eigenschappen beschreven waaraan het product of de dienst minimaal dient te voldoen.. Dit vormt een grote opportuniteit voor duurzaamheid want hier stellen we de duurzame eisen of technische eisen op van het product, dienst of werk. Keurmerken en certificaten zijn een eenvoudige en veelgebruikte methode om aan te tonen dat aan de technische specificaties is voldaan. Ze kunnen ook gebruikt worden als bron voor het zoeken naar technische kenmerken die opgenomen kunnen worden in het bestek.

Wat is een betrouwbaar label? Keurmerken zijn voor aanbestedende diensten een handig instrument om op een snelle manier te oordelen of een product voldoet aan een aantal milieu- of sociale eisen. Nochtans bestaat er een wildgroei aan keurmerken en is het niet toegelaten om zomaar elk keurmerk in te zetten in het kader van overheidsopdrachten. De wetgeving overheidsopdrachten omschrijft daarom de voorwaarden waaraan een keurmerk moet voldoen. Alle in de gids vermelde keurmerken voldoen aan de eisen van de wetgeving. Voor meer informatie over keurmerken, zie <http://gidsvoorduurzameaankopen.be/nl/milieu/keurmerken>

Milieu- en andere criteria en labels die u kunt gebruiken voor deze productgroep kunt u terugvinden onder bijlage 1 van deze fiche. U kunt ze gebruiken in het kader van de technische specificaties die u vermeldt in uw bestek

LET OP

Zijn uw verplichte criteria marktconform ?

6 BIJZONDERE UITVOERINGSVOORWAARDEN

Uitvoeringsvoorwaarden dienen door de opdrachtnemer gerespecteerd te worden tijdens de uitvoering van de opdracht. Uitvoeringsvoorwaarden zijn een ideaal instrument om opdrachtnemers aan te zetten om te investeren in duurzaamheid tijdens de volledige duur van de opdracht. Er moet een link zijn met het voorwerp van de opdracht, maar uitvoeringsvoorwaarden kunnen betrekking hebben op de leveringsvoorwaarden, de (sociaal of ecologisch verantwoorde) productiewijze, duurzaam HR-beleid, etc.

“U, als aankoper, heeft een belangrijke hefboom voor duurzaamheid in handen: koopkracht.”

Jo Versteven, expert duurzame overheidsopdrachten, Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling

Milieu- en andere criteria en labels die u kunt gebruiken voor deze productgroep kunt u terugvinden onder bijlage 1 van deze fiche. U kunt ze in sommige gevallen gebruiken in het kader van de bijzondere uitvoeringsvoorwaarden die u vermeldt in uw bestek

7 SOCIALE ASPECTEN IN OVERHEIDSOPDRACHTEN

Sociale en ethische aspecten

Aanbestedende diensten kunnen op verschillende manieren rekening houden met sociale en ethische overwegingen in overheidsopdrachten.

Het betreft het respecteren van de nationale, Europese en internationale sociale wetgeving, het bevorderen van gelijke kansen voor mannen en vrouwen en culturele diversiteit, het bepalen van technische eisen die een (betere) toegankelijkheid voor mensen met een handicap toelaten, het inschakelen van minder gekwalificeerde doelgroepen en werklozen (kansengroepen), het respecteren van de conventies van de Internationale Arbeidsorganisatie en van de mensenrechten (fatsoenlijke arbeidsomstandigheden, het rekening houden met aanvaardbare lonen (IAO-conventie nr. 94) bij de gunning van de opdracht, het rekening houden met duurzame handelspraktijken, het rekening houden met de sociale gevolgen van productieprocessen in de hele levenscyclus van een product of een dienst, het treffen van de nodige maatregelen om de deelname van beschutte werkplaatsen (maatwerkbedrijven) en sociale inschakelingsondernemingen aan te moedigen, het zorgen voor voldoende opleiding, veiligheidsinstructies, ... voor het personeel.

Voor aankopers is het echter wel belangrijk om hiermee op een gepaste manier rekening te houden. De overwegingen kunnen namelijk, afhankelijk van hun aard, pas tijdens bepaalde fases van de aanbestedingsprocedure worden meegewogen.

Voor gedetailleerde informatie over deze sociale en ethische aspecten en hun toepassing in overheidsopdrachten, gelieve de website te raadplegen op:
<http://gidsvoorduurzameaankopen.be/nl/sociale-aspecten>

BIJLAGE 1: CRITERIA

Criteria opgenomen in dit document en in een label zijn steeds een momentopname. Deze worden continu gereviseerd om de meest recente marktrevoluties te volgen en het wordt bijgevolg aanbevolen om de laatste stand van zaken op vlak van lastenboek te consulteren op de website van het label zelf.

Technische specificaties

a) ecologische vereiste

Alle textiel of kleding dienen te voldoen aan:

- ofwel de vereisten voor menselijke ecologische veiligheid zoals bepaald door de laatste versie van Oekotex-100, klasse ... **verder te verduidelijken**. De vereisten zijn opgenomen onder bijlage [...] van dit bestek.⁴
- ofwel de vereisten voor milieuvriendelijk textiel zoals bepaald in het lastenboek van het Europees milieukeur voor textiel of matrassen. Deze vereisten werden opgenomen onder bijlage [...] van dit bestek⁵

Controle:

Het Oeko-tex-100 certificaat of het Europees milieukeur voldoet als bewijs. Elk gelijkwaardig bewijs zoals een technisch dossier, gevalideerd door een onafhankelijke keuringsinstelling, dat de conformiteit met bijlage [...] of [...] aantoon, wordt eveneens in aanmerking genomen bij de beoordeling van de offertes

b) Schuimvulling

[Te vermelden indien dit criterium van toepassing is voor uw bestek (textiel) maar in ieder geval is het niet van toepassing voor kleding]

b.1) Vulling : PUR

De vulling dient te voldoen aan:

- ofwel de vereisten voor menselijke ecologische veiligheid zoals bepaald door de laatste versie van Oekotex-100. De vereisten zijn opgenomen onder bijlage [...] van dit bestek.
- ofwel de vereisten voor veiligheid, gezondheid en milieu volgens Certi-Pur label. De vereisten zijn te vinden onder bijlage [...] van dit bestek.⁶
- ofwel de vereisten voor PUR zoals bepaald in het lastenboek van het Europees milieukeur. Deze vereisten werden opgenomen onder bijlage [...] van dit bestek

Controle:

Het Oeko-tex-100, Certi-Pur certificaat of het Europees milieukeur voldoet als bewijs. Elk gelijkwaardig bewijs zoals een technisch dossier, gevalideerd door een onafhankelijke keuringsinstelling, dat de conformiteit met bijlage [...] of [...] aantoon, wordt eveneens in aanmerking genomen bij de beoordeling van de offertes

⁴ Inkopers kunnen de vereisten vinden op <http://www.oeko-tex.com>

⁵ Inkopers kunnen deze eisen terugvinden op <http://www.ecolabel.be/>

⁶ Inkopers kunnen de vereisten vinden op <http://www.europur.com/>

b.2) Vulling : latex

De vulling dient te voldoen aan:

- ofwel de vereisten voor menselijke ecologische veiligheid zoals bepaald door de laatste versie van Oekotex-100. De vereisten zijn opgenomen onder bijlage [..] van dit bestek.
- ofwel de vereisten voor latex zoals bepaald in het lastenboek van het Europees milieukeur. Deze vereisten werden opgenomen onder bijlage [..] van dit bestek

Controle:

Het Oeko-tex-100 certificaat of het Europees milieukeur voldoet als bewijs. Elk gelijkwaardig bewijs zoals een technisch dossier, gevalideerd door een onafhankelijke keuringsinstelling, dat de conformiteit met bijlage [..] of [..] aantoont, wordt eveneens in aanmerking genomen bij de beoordeling van de offertes

c) Verpakkingsmaterialen

Onder verpakking wordt zowel primaire, secundaire als tertiaire verpakking verstaan.⁷

Leveringen kunnen gebeuren in verpakkingen uit gerecycleerd materiaal ofwel uit composteerbare verpakkingen:

1) Voor levering in verpakkingen uit gerecycleerd materiaal:⁸

- a. De verpakking van het geleverde papier bestaat voor 80% uit gerecycleerd materiaal
- b. Indien de verpakking gebaseerd is op papier, dan moet de pulp in elk geval ECF (Elementary Chlorine Free) zijn, dat wil zeggen gebleekt zonder chloorgas. TCF-papier (TCF: Totally Chlorine Free – volledig chloorvrij gebleekt) of PCF-papier (Processed chlorine free) wordt ook aanvaard.
- c. Indien de verpakking gebaseerd is op folie dan bevat deze geen PVC of PVDC

2) Voor levering in composteerbare verpakkingen:

De folie dient composteerbaar te zijn volgens de voorschriften van de Europese norm voor biodegradibiliteit EN 13432

Controle:

⁷ Verpakking: Volgens artikel 3 van Richtlijn 94/62/EG van 20 december 1994 betreffende verpakking en verpakkingsafval, omvat “verpakking” uitsluitend:

- (a) verkoop- of primaire verpakking, dat wil zeggen verpakking die zo is ontworpen dat zij voor de eindgebruiker of consument op het verkooppunt een verkoopenheid vormt;
- (b) verzamel- of secundaire verpakking, dat wil zeggen verpakking die zo is ontworpen dat zij op het verkooppunt een verzameling van een aantal verkoopenheden vormt, ongeacht of deze als dusdanig aan de eindgebruiker of consument wordt verkocht, dan wel alleen dient om de rekken op het verkooppunt bij te vullen; deze verpakking kan van het product worden verwijderd zonder dat dit de kenmerken ervan beïnvloedt;
- (c) verzend- of tertiaire verpakking, dat wil zeggen verpakking die zo is ontworpen dat het verladen en het vervoer van een aantal verkoopenheden of verzamelverpakkingen wordt vergemakkelijkt om fysieke schade door verlading of transport te voorkomen. Weg-, spoor-, scheeps- of vliegtuigcontainers worden niet als verzendverpakking beschouwd

⁸ Bij grafisch papier kan voor de papieren verpakking van de afzonderlijke bladen ook naar criterium b verwezen worden

Voor gerecycleerde verpakkingen:

- een proefstaal van de verpakking
- een technisch document dat de overeenstemming met bovenstaande criteria garandeert

Voor composteerbare verpakkingen:

- een proefstaal van de verpakking
- voor composteerbare folie kan o.a. verwezen worden naar het OK-compost label uitgereikt door AIB Vincotte. Elke andere gepaste vorm van bewijs wordt ook aanvaard.

Gunningscriteria

a) Vezels uit biologische landbouw (GPP Toolkit)

[het is aan te raden om criterium 1 en criterium 2 met gelijke gewichten te beoordelen]

Biologisch geproduceerd katoen of andere natuurlijke vezels: De inschrijvers moeten aangeven hoeveel biologisch geproduceerde katoen- of andere natuurlijke vezels zijn gebruikt, uitgedrukt in gewichtspercentage van het textiel. Om als zodanig beschouwd te worden, moeten de vezels zijn geproduceerd in overeenstemming met Verordening (EG) nr. 834/2007.

Verificatie :

De leverancier moet de herkomst en biologische aard van de gebruikte vezels aantonen, bijvoorbeeld met het EU-logo of goedgekeurde nationale logo's voor biologische productie.

b) Voor textiel: gerecycleerde vezels (GPP Toolkit)

[het is aan te raden om criterium 1 en criterium 2 met gelijke gewichten te beoordelen]

De inschrijvers moeten aangeven welk gewichtspercentage van het textiel wordt vertegenwoordigd door gerecycleerde vezels, d.w.z. vezels uitsluitend afkomstig van snijdsels van textiel- en kledingfabrikanten of van de consument afkomstig afval (textiel- of ander afval).

Verificatie :

De leverancier moet de herkomst van de gebruikte gerecycleerde vezels aantonen.

Bewijs : Dat aan alle voornoemde criteria wordt voldaan kan worden bewezen met de labels vermeld op de productpagina op <http://gidsvoorduurzameaankopen.be/nl/content/kleding-textiel-en-accessoires>

Wanneer de inschrijver dit label kan voorleggen, is verder bewijs niet nodig. Elk geschikt bewijs dat afkomstig is van een erkend organisme kan eveneens worden gebruikt

BIJLAGE 2: MODELVERKLARING

Ondergetekende, de heer, mevrouw x, vertegenwoordig(st)er van het bedrijf y, verklaart op zijn/haar eer dat het aangeboden product z, voor zover hij/zij weet, afkomstig is van bedrijven die onderstaande criteria naleven of opleggen aan hun filialen, contracterende partijen en onderaannemers:

- *de vrijheid van vereniging, Conventie n°87 van de IAO*
- *de vrijheid om te onderhandelen, Conventie n°98 van de IAO*
- *de afschaffing van dwangarbeid, Conventies n°29 en 105 van de IAO*
- *niet-discriminatie en de gelijke beloning voor arbeid, Conventies n°100 en 111 van de IAO*
- *de geleidelijke uitbanning van kinderarbeid, Conventie n°138 van de IAO*
- *het verbod op de ergste vormen van kinderarbeid, Conventie n°182 van de IAO*

Indien hij/zij zou vernemen dat deze conventies niet nageleefd worden, zal hij/zij alle nodige maatregelen trachten te nemen om aan de situatie te verhelpen of om goederen elders aan te kopen.

Hij/zij aanvaardt dat de aankoopverantwoordelijke of zijn vertegenwoordig(st)er hem/haar zal kunnen vragen om zijn/haar registers met de verschillende filialen, onderaannemers of contracterende partijen die een verband hebben met het betrokken product, te raadplegen.

Datum en handtekening.'

Referenties

Meer voorbeelden over het
verduurzamen van kleding en textiel
kan u vinden op
www.gidsvoorduurzaamaankopen.be

Verantwoordelijke uitgever